

Mer makt åt världens kvinnor

– tre krav till Sveriges ordförandeskap i EU och Europaparlamentsvalet
2009

Liberala Kvinnor

Beslut från Liberala Kvinnors landsmöte i Göteborg 25 maj 2008

Världen kan förändras – börja med Europa

Det måste finnas kvinnor modiga och behjärtade nog att våga stå för en mening även om den inte är populär, men som kanske är ämnad att präglade en kommande tid.

Elisabeth Tamm liberal riksdagskvinna (1880–1958)

EU är en viktig politisk arena och kan göra mycket för att både hjälpa och stödja jämställdheten i Europa och övriga världen. Liberala Kvinnor, folkpartiet liberalernas kvinnoförbund, vill påverka Sveriges ordförandeskap i EU och vara en aktör i valet till Europaparlamentet 2009. Liberala Kvinnors landsmöte har i maj 2008 beslutat att förbundet ska driva följande tre frågor:

- **Gör abort till mänsklig rättighet i EU**
- **Sprid sexköpslagen i EU**
- **Fler kvinnor på politiska maktpositioner i EU**

1. Gör abort till mänsklig rättighet i EU

Rätten till fria, lagliga och säkra aborter är en kontroversiell fråga internationellt. Konservativa och religiösa krafter motverkar kvinnors kamp för rätten till säkra aborter. I vissa länder är abort inte ens tillåtet vid våldtäkt eller incest. Tillgång till säkra aborter är också en fråga om finansiella resurser. Rika kvinnor har alltid kunnat få säkra aborter på privatkliner, även om det är förbjudet i hemlandet. De som skadas och dör är i de flesta fall fattiga kvinnor.

Även i Europa nekas kvinnor rätten att bestämma över sin egen kropp. Inom unionen betraktas abort idag i första hand som en folkhälsofråga och sorteras under subsidiaritetsprincipen. Unionen har mandat att arbeta mot könsdiskriminering och verka för jämställdhet. Kvinnor som saknar tillgång till fria, lagliga och säkra aborter i EU-länder som Polen, Malta, och Irland kan inte längre ignoreras. Regeringarna i dessa medlemsstater måste pressas av EU. Sverige bör driva frågan under ordförandeskapet i EU 2009.

Abort som mänsklig rättighet

Ett argument som hörs i debatten är att rätten till abort är olämpligt för beslut på EU-nivå. Varför ska närhetsprincipen tillämpas på en rättighet som, av biologiska skäl, endast gäller kvinnor när respekt för mänskliga rättigheter i övrigt är krav för EU-medlemskap? Europadomstolen för mänskliga rättigheter fällde 2007 Polen för kränkning av en kvinnas privatliv när hon vägrades abort trots att födseln medförde en hälsofara för henne. I ett berömt fall från USA:s högsta domstol, Roe mot Wade, betraktade domstolen abort som en del av den skyddade rätten till privatliv vilket gav amerikanska kvinnor rätt till abort. Om motvilliga delstater i USA tvingas underkasta sig den federala makten rörande rätten till abort varför ska EU:s medlemsstater slippa undan lättare?

När en stat genom lagstiftning hindrar en kvinna från att bestämma över sin integritet, hälsa och möjlighet att delta i arbetslivet och politiken på samma villkor som män är det en kränkning av hennes mänskliga rättigheter. En kvinna som nekas valet mellan att fullfölja eller avsluta en graviditet utsätts för just detta. Det är vad som händer varje dag på Malta, Irland och i Polen. Totalt beräknas 14 procent av mödradödligheten i världen bero på farliga aborter. Att

halvera mödradödligheten med tre fjärdedelar till år 2015 är ett av FN:s millenniemål (mål 5). Kairodeklarationen från 1994 var det första internationella dokument som inkluderade reproduktiva rättigheter i mänskliga rättigheter. Ytterligare ett viktigt ställningstagande gjordes 2005 av FN:s kommitté för mänskliga rättigheter UNHRC i ett utslag i sitt första abortärende någonsin. Man fastställde då att om en kvinna nekats möjlighet till abort, så är det ett brott mot de mänskliga rättigheterna.

EU hindras att vara global aktör

När det gäller sexuella och reproduktiva rättigheter klarar inte EU att vara en pådrivande globala aktör och tala med en röst. Det är djupt beklagligt för världens kvinnor. Fler kvinnor avlider i samband med förlossningar än i sjukdomar som aids, tuberkulos och malaria. Åtta kvinnor på jorden avlider varje timme, året runt, på grund av riskfyllda aborter. När det finns säkra abortmetoder ska inte någon kvinna i världen behöva köra upp galgar i underlivet, äta tvättmedel eller gå till en häxdoktor för att avbryta en oönskad graviditet.

Jämställdhetsminister Nyamko Sabuni skriver i en artikel publicerad på Europaportalens hemsida mars 2008 om sina reflektioner från FN:s kvinnokommission:

Det finns flera exempel på att EU-länderna, genom att tala med "en röst" i FN, har haft mycket större genomslag än vad varje enskild stat skulle ha haft. När FN:s kvinnokommission samlades i New York förra veckan misslyckades dock EU-länderna för första gången någonsin med att enas kring en gemensam uppfattning i frågan om kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter (SRHR). Det är djupt beklagligt. Tillgången till preventivmedel, mödrahälsovård och ytterst laglig rätt till och tillgång till säkra aborter är en ödesfråga för världens kvinnor. Vi ser detta som en tillfällig svacka för EU. Förhandlingarna fortsätter och vi hoppas att de tre länderna, Malta, Polen och Irland snart ändrar ståndpunkt. Vi ser dock mer allvarligt på svårigheten att leva upp till FN:s millenniemål att halvera mödradödligheten i världen år 2015, då utvecklingen på många håll står still eller till och med går bakåt. Många länder som deltar i Kvinnokommissionen tar intryck av det EU säger. När vi här inte lyckades komma fram till en gemensam ståndpunkt kan det visa sig vara det som avgör om millenniemålet nås eller inte. För Sveriges del måste kampen för kvinnors rättigheter även inom detta område nu trappas upp.

Det är hög tid att EU blir en modig och högljudd vakthund för kvinnors mänskliga rättigheter – även globalt. Om EU vill uppfattas som ett modernt projekt måste kvinnors reproduktiva rättigheter inkluderas. Sverige bör prioritera frågan under ordförandeskapet i EU 2009.

- ***Liberala Kvinnor tar ställning för att rätten till fria, lagliga och säkra aborter ska betraktas som en mänsklig rättighet i EU.***

2. Sprid sexköpslagen i EU

Internationella studier pekar på att de som prostituerar sig ofta har blivit utsatta för traumatiska kränkningar och att den genomsnittliga debutåldern i prostitution är 14 år. I en omfattande undersökning som genomförts i nio länder intervjuades 854 personer som befann sig i eller nyligen varit i prostitution. 63 % hade varit utsatta för sexuella övergrepp i barndomen. Under tiden i prostitutionen hade 71 % blivit misshandlade och 63 % våldtagna. 68 % uppfyllde kriterierna för posttraumatiskt stressyndrom och deras symtom var lika allvarliga som för krigsveteraner, våldtäktsoffer och torterade flyktingar. 89 % uppgav att de ville lämna

prostitutionen om det var möjligt (Farley M 2003, *Prostitution and trafficking in nine countries: an update on violence and post traumatic stress disorder*).

”Frivillig” prostitution göder ofrivillig

Människohandel beskrivs av FN som ett brott mot mänskligheten. Vi kan inte blunda för att människohandeln är en växande inkomstkälla för organiserad brottslighet i Europa och övriga världen. Inget enskilt land inom EU kan genom enbart nationella åtgärder ensamt komma till rätta med problemet. I stället krävs internationell samverkan. I Europols rapport *Trafficking of women and children for sexual exploitation in the EU: The involvement of western Balkans organised crime 2006* framgår att människohandlare fokuserar på destinationsländer med redan etablerad sexhandel och efterfrågan på prostitution.

I den pågående debatten om människohandel inom EU hörs krav på att prostitution bör legaliseras. Då kan en svart marknad tas bort och villkoren för de prostituerade förbättras. Det är tvärtom. Legalisering skapar ökad efterfrågan. Det är en lukrativ bransch som lockar till sig kriminella som vare sig är intresserade av att sköta verksamheten lagligt eller ta hänsyn till de prostituerade. Få tyskor och holländskor drömmer emellertid om ett liv som prostituerade. Den europeiska sexindustrin lider av rekryteringsproblem. En konsekvens är att de flesta prostituerade kommer från fattiga länder utanför unionen, många av dem vistas i EU illegalt. Ett inte obetydligt antal har förts hit mot sin vilja av människohandlare. Den lilla ”frivilliga” delen av prostitutionen göder den stora ofrivilliga. Slutsatsen är att vi måste börja tala klartext om att legalisering konstruerar en efterfrågan och tvingar fram ett utbud. I den ena kategorin tenderar män att hamna och i den andra kvinnor.

Utan efterfrågan inget utbud

I Sveriges strategi för bekämpning av människohandel genom internationella utvecklingssamarbete står det: *Sexuellt utnyttjande och framförallt prostitution utgör en av de dominerande formerna av utnyttjande som människohandeln syftar till. Efterfrågan på sexuella tjänster utgör således en av de viktigaste orsakerna till att denna typ av människohandel förekommer.* Enligt uppgifter från Rikskriminalpolisen har den svenska sexköpslagen varit framgångsrik när det gäller att motverka etablering av organiserad människohandel i vårt land.

Utan efterfrågan på prostitution inget utbud – men det är fortfarande en känslig fråga inom EU. För några år sedan tillsatte EU-kommissionen en expertgrupp mot människohandel. Gruppen tog fram ett digert dokument med förslag mot människohandel. Redan i förordet står det att diskussionen om efterfrågan på prostitution har lyfts ut eftersom den upplevs som kontroversiell. Att bekämpa och synliggöra efterfrågan är avgörande om vi vill stoppa människohandeln. Sverige bör sprida kunskap och erfarenheter om sexköpslagen till andra medlemsländer inom unionen. Självklart ska lagen kombineras med åtgärder som syftar till att stödja prostituerade. Liberala Kvinnor välkomnar även en utvärdering av sexköpslagen.

Prostitution exploaterar individer, kränker mänskliga rättigheter och göder organiserad brottslighet. Vi anser att människokroppen inte kan betraktas som en handelsvara bland andra. Efterfrågan på prostitution i EU måste motverkas om vi vill bekämpa sexslavhandeln. Sverige bör prioritera frågan under ordförandeskapet i EU 2009.

- ***Liberala Kvinnor tar ställning för att efterfrågan på prostitution ska bekämpas inom EU och att kunskap om den svenska sexköpslagen ska spridas inom EU.***

3. Fler kvinnor på maktpositioner i EU

EU:s stats- och regeringschefer är överens om ett nytt fördrag för EU ska träda i kraft under 2009. Om alla medlemsländer godkänner texten kommer EU att, utöver kommissionens ordförande och kommissionärerna, att representeras av en president och en gemensam "utrikesminister". Sveriges kommissionär Margot Wallström har vid ett flertal tillfällen framfört kritik mot att inga kvinnor nämns i diskussionen för personer som anses vara aktuella för de senare tjänsterna. Värdet av kvinnliga förebilder ska inte underskattas om vi vill ha fler kvinnliga toppolitiker. Av alla EU:s medlemsländers regeringschefer är endast Angela Merkel, regeringschef i Tyskland, kvinna. Europa framhålls ofta som civilisationens och demokratins vagga. När det gäller politisk kvinnorepresentation finns fortfarande mycket kvar att göra inom EU.

EU-länder med kvinnorepresentation under 20 %

Kvinnorepresentationen varierar kraftigt mellan världens parlament. Den genomsnittliga kvinnorepresentationen i hela världen år 2007 var 17,2 %. Sverige och Finland har högst andel kvinnor i parlamentet (över 40 %) av alla EU:s medlemsländer. Enligt Riksdagens utredningstjänst har ett stort antal medlemsländer en kvinnorepresentation på under 20 % i de nationella parlamenten: Malta (9,2 %), Ungern (10,4 %), Irland (13,3%), Cypern (14,3 %), Tjeckien (15,5 %), Grekland (16 %), Italien (17,3%) Frankrike (18,5 %) Lettland (19 %), Slovakien (19,3 %), Storbritannien (19,7 %) och Polen (8,0 % i senaten). Flera länder utanför Europa är mer representativa till exempel Rwanda (48,8 %), Costa Rica (38,6 %), Sydafrika (32,8 %), Burundi (30,5 %), Peru (29,2 %) och Kirgizistan (25 %).

Endast åtta av 27 kommissionärer är kvinnor (29,6%)

Benita Ferrero-Baldner (Österrike)
Dalia Grybauskaitė (Litauen)
Danuta Hübner (Polen)
Maglena Kuneva (Bulgarien)
Margit Wallström (Sverige)
Marianne Fischer Boel (Danmark)
Neelie Kroes (Nederländerna)
Viviane Reding (Luxemburg)

Tillsatt EU-valberedning för topptjänsterna

Forskning visar att valsystem, kvotering, politisk kultur och starka kvinnoorganisationer har påverkan på hur den politiska kvinnorepresentationen i världens länder ser ut. Liberala Kvinnor föreslår att en särskild EU-valberedning bör tillsättas som har till uppdrag att föreslå kandidater av båda könen till EU:s topptjänster. Varje medlemsland måste nominera både män och kvinnor. Sverige bör prioritera frågan under ordförandeskapet i EU 2009.

- ***Liberala Kvinnor tar ställning för att fler kvinnor ska ges politiska maktpositioner inom EU och att en EU-valberedning ska tillsättas vars uppdrag är att ta fram kandidater av båda könen till unionens politiska topptjänster.***